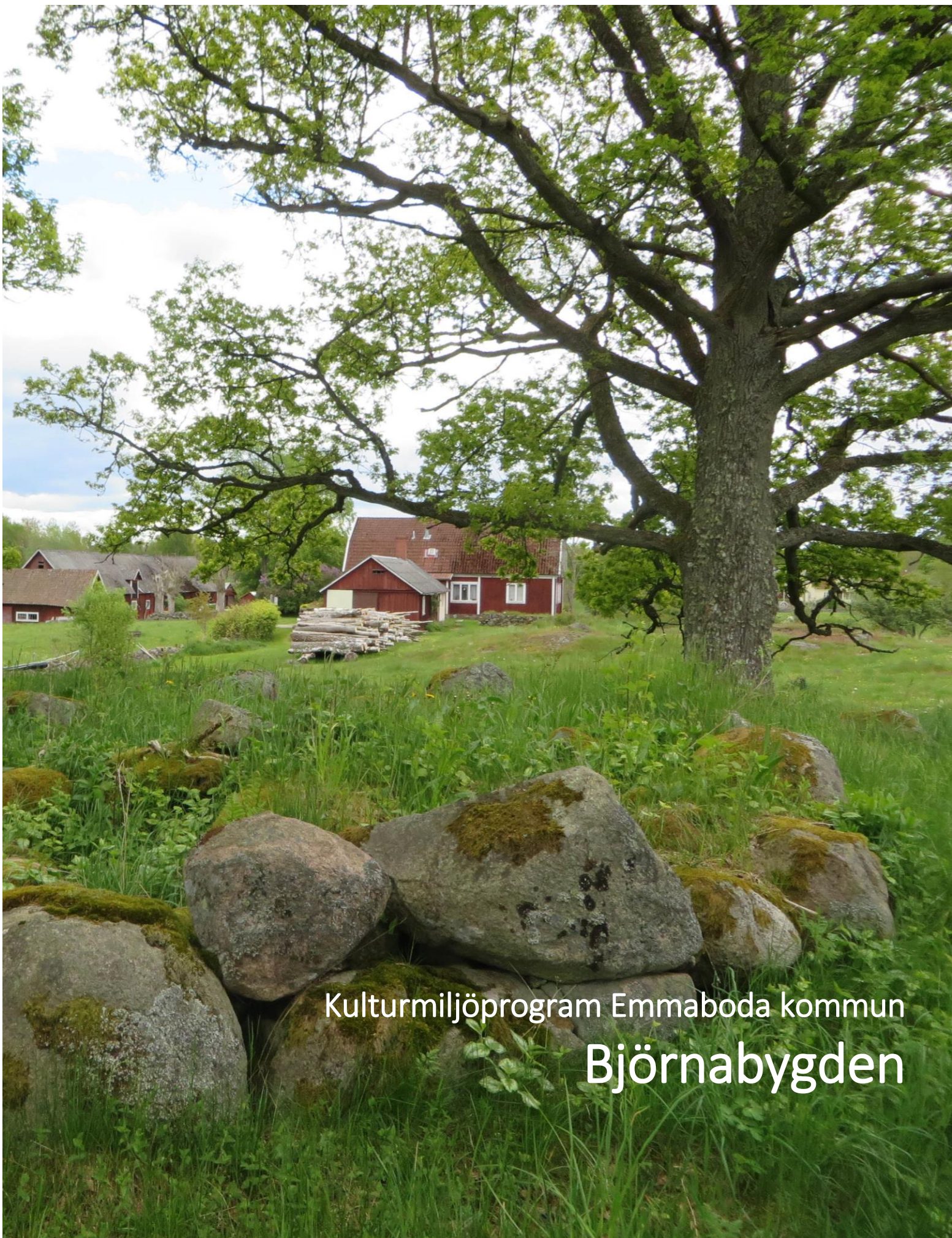

Kulturmiljöprogram Emmaboda kommun
Björnabygden

Läsanvisning för områdesbeskrivning i kulturmiljöprogram

Emmaboda kommuns reviderade kulturmiljöprogram färdigställdes 2016 och består av 65 områdesbeskrivningar, en för varje miljö som inventerats inom projektet. Inom projektet har även GIS-information avsedda för kommunens handläggarkartor tagit fram. Fördelningen av antalet miljöer mellan socknarna ser ut som följande: Algutsboda socken – 19 miljöer, Långasjö socken – 19 miljöer och Vissefjärda socken – 24 miljöer. Därutöver har områdesbeskrivningar även tagits fram för tätorterna Lindås och Emmaboda. Nedan följer en beskrivning av områdesbeskrivningarnas upplägg och anvisningar hur de bör läsas.

Kartan

Områdesbeskrivningarna inleds med en karta över den aktuella miljön med olika markeringar som ger information om området och dess kulturhistoriska värden – huvudområde, kärnområde, fornlämningar och övrig kulturlämning.

- *Huvudområden* är områden med kulturhistoriska värden. De bidrar till förståelsen för området, genom att belysa ortens landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling. I nästan alla bymiljöer finns områden i byns utkant som historiskt haft ekonomisk betydelse, som exempelvis madängar med madhus, fiskevatten, kvarnplats eller andra områden som besitter kulturhistoriska värden.
- *Kärnområden* är mindre områden inom miljön med särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.
- *Fornlämningar eller potentiella fornlämningar* anger ett utdrag av de lämningar som finns registrerade i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, (FMIS). De lämningar som redovisas på kartan har någon av följande antikvariska bedömningar i FMIS: "fornlämning", "övrig kulturhistorisk lämning" eller "bevakningsobjekt". Fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning, Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.
- *Övrig kulturlämning* anger andra kulturhistoriska objekt och lämningar som upptäckts i samband med inventeringsarbetet, men som inte är registrerade i FMIS, exempelvis en vällagd stenmur, odlingsrösen, en husgrund, en linugn eller en förfallen byggnad.

Kulturhistorisk värdeklassning

Under kartan anges vilken *kulturhistorisk klassning* miljön har i skala 1–3. Värdeklassningen är kopplad till huvudområdet, med undantag av Lindås och Emmaboda där klassningen istället knutits till respektive kärnområde.

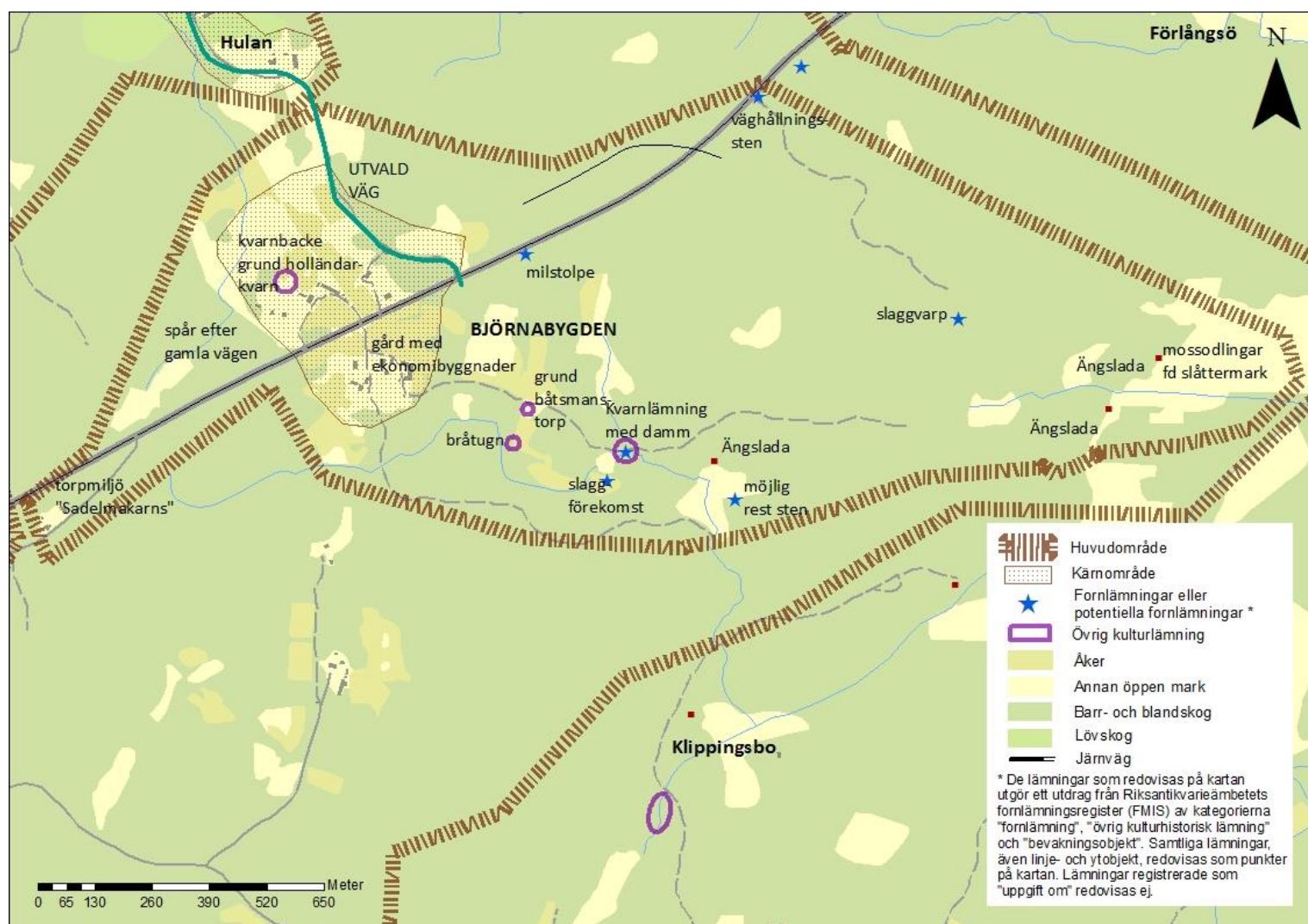
- Klass 1 – miljön har höga kulturhistoriska värden ur ett regionalt eller nationellt perspektiv. Här ingår de områden som utgör miljöer av riksintresse för kulturmiljövården och som är skyddade av Miljöbalken, de nationellt uppmärksammade glasbruksorterna och platser tydligt förknippade med författaren Vilhelm Moberg samt ett fåtal andra miljöer som är av mycket stort kulturhistoriskt värde för kommunen.
- Klass 2 – miljön har höga kulturhistoriska värden ur ett kommunalt perspektiv.
- Klass 3 – miljön har ett visst kulturhistoriskt värde och är intressant ur ett kommunalt eller lokalt perspektiv. Ofta finns det omständigheter i miljön som otydliggjort dess kulturhistoriska värden, exempelvis igenväxning av odlingslandskapet, ombyggda eller moderniserade byggnader, riven bebyggelse.

I den efterföljande färgkoden redovisas miljöns anknytning till kulturmiljöprofilens teman, vilket illustrerats med block i olika färger.

Själva texten i områdesbeskrivningarna inleds med en ingress, vilken utgör en sammanfattande värdebeskrivning av miljön där de viktigaste värdena omnämns. Därefter följer en övergripande beskrivning av huvudområdet och objekt av särskilt värde som ligger inom detta, det vill säga utanför kärnområdet, samt en värdebeskrivande text om kärnområdet med de objekt som ligger inom detta. Textavsnittet avslutas med en litteraturlista.

Därefter följer tre punktlistor; "Särskilt värdefulla karaktärsdrag, områden och objekt", redovisning av "Befintligt skydd" som finns för miljön och "Antikvariska rekommendationer och förslag till skydd". Områdesbeskrivningarna avslutas med historiska kartor och ett stort antal nytagna bilder med bildtexter som i stor utsträckning innehåller fastighetsbeteckningar.

Omslagsbild: I norra delen av byn finns den före detta kvarnkullen med de bevarade grundstenarna efter en holländarkvarn. Söder om kullen en av byns gårdar.

BJÖRNABYGDEN

Klass 2

Lyckebyåns vägar: Äldre vägsträckningar, kantade med stenmurar och väganknutna objekt. Milsten och väghållningssten. Har funnits skjutsstation & gästgiveri. Hantverkstorp utmed vägen.

Lyckebyån som resurs: Slättermarker/mossodlingar med tre ängslador samt en kvarnplats med bevarad damm och kvarnruin.

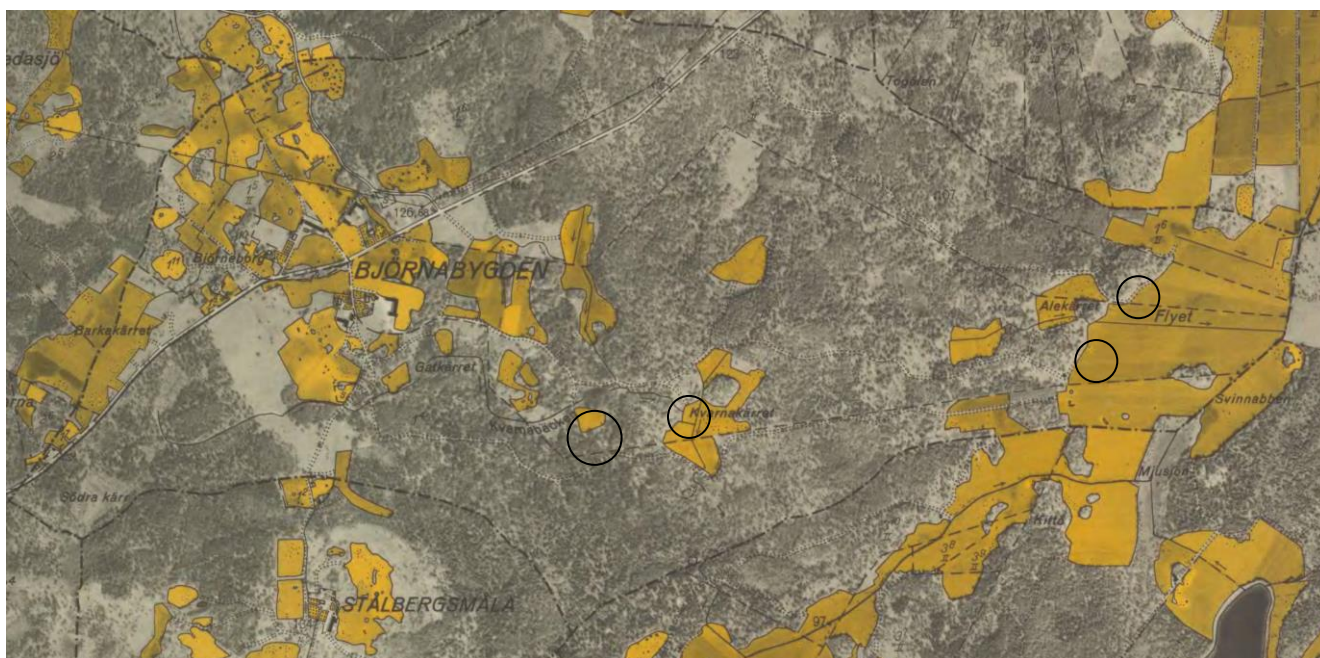
Skogslandets jordbruk: Vålbärgade stora mangårdsbyggnader, traditionella röda ladugårdar och ekonomibyggnader. Hantverkstorp miljö. Gårdsnära, öppet, betat, vackert odlingslandskap med stenmurar och odlingsrösen. Hamlade träd. Mossodlingar och tre madhus. Bråtuqn (linugn). Grund efter holländarkvarn (väderkvarn). Grund båtsmanstorp.

Björnabygden ligger utmed Kalmarvägen, vilken i hög grad präglar miljön eftersom den delar byn i två delar. Delar av det gamla vägnätet finns också kvar, på flera ställen kantade av dubbla stenmurar. I norra delen av byn är vägen klassad som särskilt kulturhistoriskt intressant. De gamla vägarnas landskap karaktäriseras av stenmurar, hamlade träd, grusbeläggning, en milsten mitt i byn samt en väghållningssten. Bebyggelsen präglas av ovanligt stora mangårdsbyggnader samt tre av fyra bevarade traditionella ladugårdar. Landskapet präglas också mycket av de öppna hävdade inägorna samt på utmarken de f.d. slättermarkerna/mossodlingarna med tre bevarade ängslador.

Ett av byns tydligaste karaktärsdrag är de stora mossodlingar, före detta ängsmader, som finns i byns östra utkant, mot den utdikade, sänkta, före detta Mjusjön. Den ekonomiska betydelse som dessa en gång hade kan vara svår att förstå idag, men förtydligas i mycket hög grad tack vare de tre bevarade ängsladorna, madhusen. De är alla knuttimrade av äldre modell. (En av skrätt timmer som kan vara återanvänt från ett äldre hus.) Ängslador är ett av kommunens signum. Mer än en tredjedel av hela länets ängslador finns i Emmaboda kommun, varför dessa har särskilt stort kulturhistoriskt värde här. Laga skifte genomfördes i byn 1831. Bland annat skiftades dessa mossar då så att alla i byn fick var sitt skifte vid dessa då värdefulla marker.

Byn präglas också i hög grad av att äldre åkermark och ängsmark används eller betas än idag, vilket gör att de hålls öppna. Åkrarna är stenröjda och ängsmarkerna har många välbevarade stora odlingsrösen. Därtill finns ett antal kulturhistoriskt intressanta grunder, se nedan, stenmurar och impediment som sammantaget gör att byns odlingslandskap har högt kulturhistoriskt värde.

I byns sydvästra utkant, vid "Stiftabacken", finns ett bevarat torpställe som beboddes av en sadelmakare. Det är karaktäristiskt för bondesamhället under 1800-talet att många av de fattiga som bodde i torp eller backstugor hade olika hantverksyrken för att kunna försörja sig. Det är också typiskt att lokaliseringen ofta sker på byns utmark, även om det här samtidigt säkert utgjorde ett strategiskt läge vid Kalmarvägen. Utmed detta stråk kom många resande förbi, vilket inte minst lokaliseringen av en skjutsstation till Björnabygden visar. Välbevarade torp- eller backstugemiljöer har idag ett högt kulturhistoriskt värde som bärare av berättelser och för förståelsen av de sociala och ekonomiska förhållandena i bondesamhället.

Ekonomiska kartan från ca 1940 visar bland annat de viktiga mossodlingarna långt ifrån bykärnan. De tre madhusen (ängsladorna) samt kvarnen inringade. Kalmarvägen rätades ytterligare 1958.

Kända fornlämningar inom huvudområdet utgörs av en slagghvarp¹ och en milsten². Detta tyder på att området också ingick i östra Smålands järnframställningsdistrikt under medeltiden (eller äldre). Vägen har lång kontinuitet och en koppling till skjutsväsendet, vilket gör att milstenen blir extra kulturhistoriskt intressant här. Andra registrerade lämningar³ inom byn är en kvarngrund⁴ (vattenkvarn) med stensatt kanal och bevarad damm vid Kvarnbäcken, en möjlig tidigare rest sten⁵, en väghållningssten⁶ samt en plats med slaggförekomst⁷. Kvarnens dammvall bildar en vattenspegel. Namnen Kvarnbäcken och Kvarnakärret lever också vidare. Trots att byggnaden inte finns kvar har platsen och spåren ett högt kulturhistoriskt värde då den kan bidra till att förmedla gångna tiders levnadsförhållanden.

¹ Slagghvarp, Vissefjärda 219:1.

² Milstolpe, sandsten, 1,7 m h, 0,56 m br (ÖNÖ-VSV) 0,1 m tj. Skulpterad överdel, något skadad. På sidan vänd mot NV är inhugget: 1/4 MIL K SKÖLDBRAND 1863. Postamentet: 1,23x1,5 m (ÖNÖ-VSV) av 0,1-0,8 m st gråstenar. Murade fogar. Stenen flyttades ca 5 m i samband med att nya vägen byggdes 1958-59. Vissefjärda 188:1.

³ Tidigare registrerade som s.k. övriga kulturhistoriska lämningar.

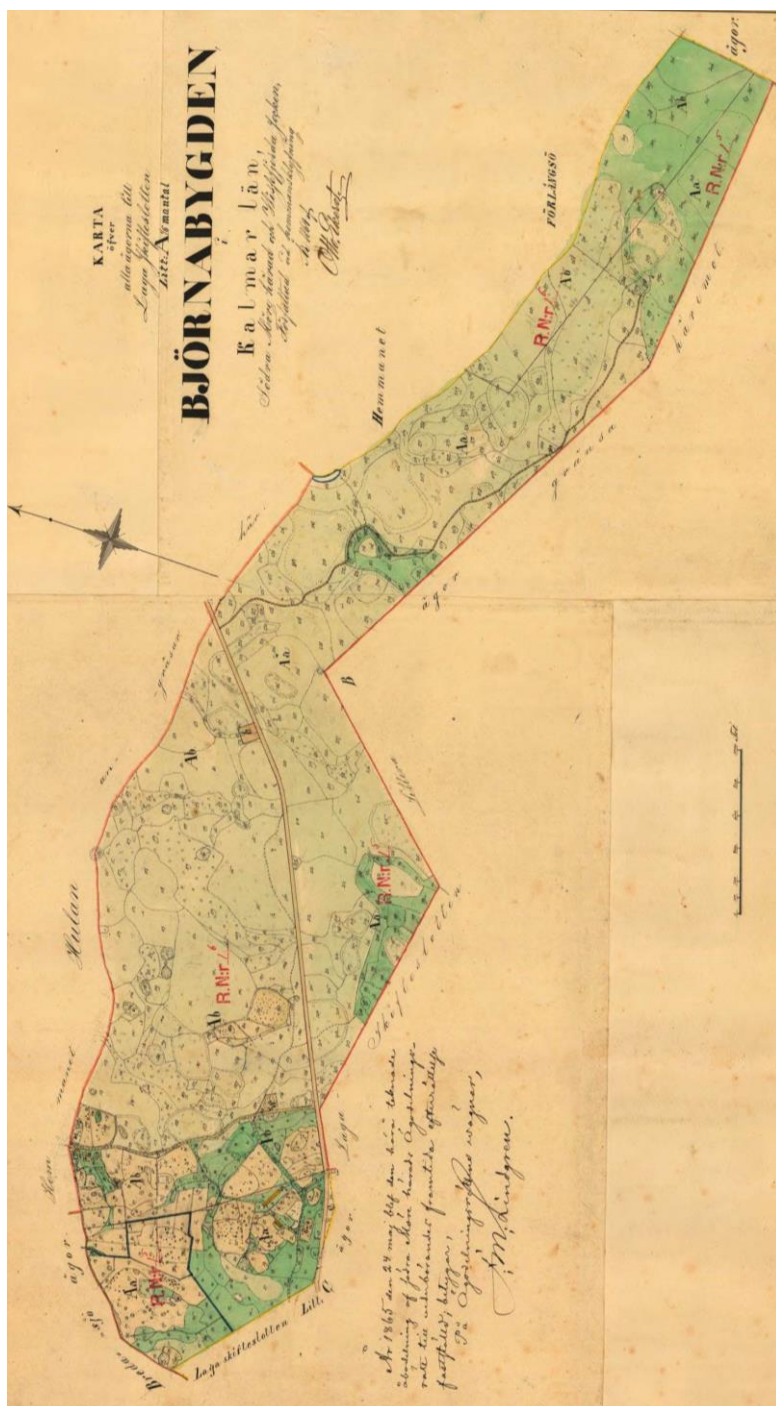
⁴ Kvarngrund: 4x5 m (NNV-SSÖ) och 1,5 m dj. Grunden är kallmurad av 0,3-0,6 m st stenar i 5 skift. Beväxt med 1 asp och 2 granar. Kvarnaxeln ligger kvar i grunden. Kvarnen revs på 30-talet och en del av timret användes till ladugården. Dammen är helt bevarad och kanalen stensatt. Vissefjärda 218:1.

⁵ Möjlig rest sten, 1,6 m h och 1,1 m br (NNV-SSÖ) och 0,4 m tj. 0,5 m ÖSÖ om stenen ligger en sten 0,5x0,4 och 0,3 m tj. Vissefjärda 222:1.

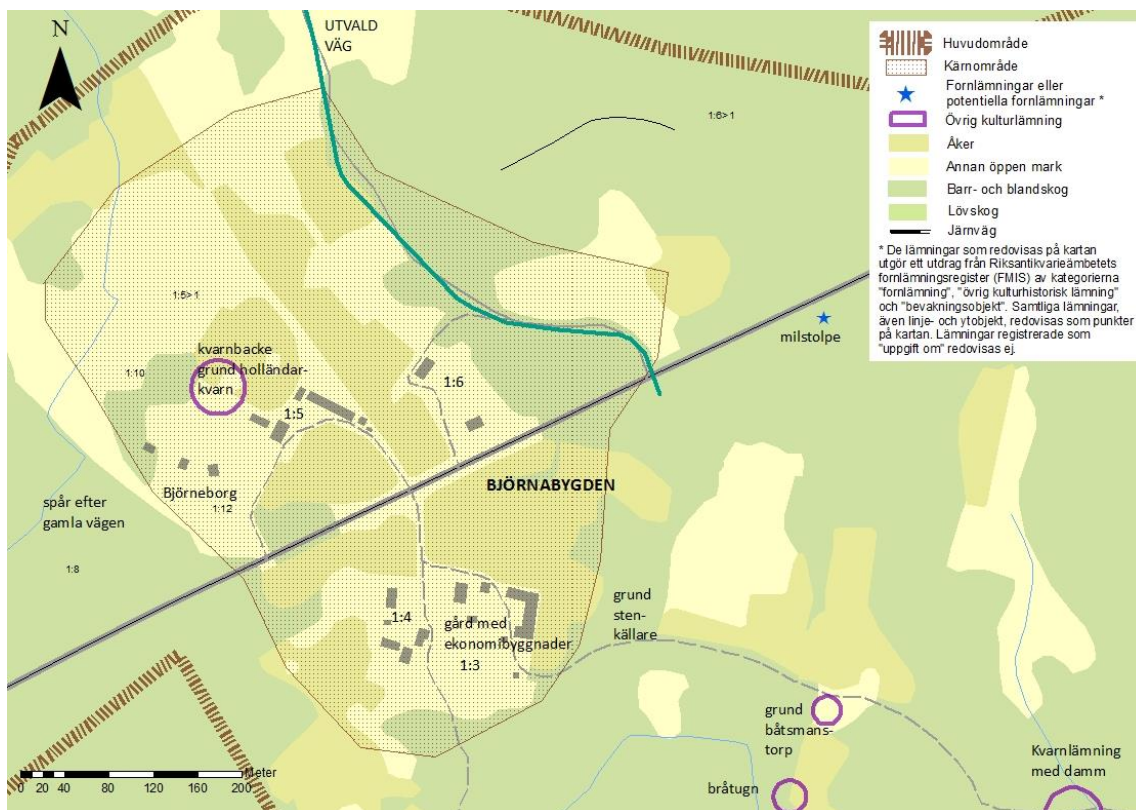
⁶ Väghållningssten 0,6 m h, 0,3 m br (NÖ-SV) och 0,2 m tj avhuggen granit. Texten lyder: NR 3515 - 732 THSÖ 94 m. Vissefjärda 221:1.

⁷ Slaggförekomst, Vissefjärda 217:1.

Andra äldre lämningar som finns inom byns marker är en bråtugn för lin mot en stor sten, en grund efter en holländarkvarn på Kvarnbacken samt grunder efter en stenkällare och ett båtsmanstorp och dess brunn. Även lämningar efter den äldre vägen är kulturhistoriskt intressanta. Bråtugnen består av två uppbyggda kallmurade stenväggar mot två större stenblock. I botten kan ha funnits en rökugn. Eller så eldade man direkt på marken. Den enkla konstruktionen användes till att torka lin, som lades på slanor över väggarna. Denna verksamhet kan framför allt knytas till kvinnornas göromål. Eftersom linberedning har så direkt koppling till kvinnornas liv i bondesamhället har den ett mycket högt kulturhistoriskt värde.

En karta från 1865 visar ägora till gården A norr om vägen, vägen norrut mot Hulan, "Kalmarsvägen" samt utmarken med slåttermarken på maderna, med en väg som än idag leder till en av ängsladorna. Detta visar hur viktig del slåttern var i bondesamhällets ekonomi.

Kärnområdet Björnabygden

Delar av äldre vägnät finns kvar centralt i byn och används än idag. Byvägen i nord-sydlig riktning är kantad av dubbla stenmurar. De delar av vägen i öst-västlig riktning som löpet parallellt och norr om Kalmarvägen används inte längre, men spåren syns. Nuvarande Kalmarvägen (1860-tal) präglar byns karaktär i hög grad eftersom den delar byn i två delar⁸. Bebyggelsen är orienterad utmed vägarna. Både norr om och söder om Kalmarvägen finns två gårdar. Platsen söder om landsvägen är det äldsta bebyggelseområdet. I Björnabygden fanns gästgiveri och skjutsstation under åren 1862 till 1919, vilket också har en direkt koppling till tillblivelsen av den då nya Kalmarvägen⁹. Den bevarade milstenen förstärker ytterligare den kulturhistoriska karaktären av vägmiljö.

⁸ Vägen mellan Vissefjärda och Vassmolösa byggdes 1862 och byggdes om och rätades 1959.

⁹ Gästgiveri och skjutsväsende upphörde då järnvägen allt mer tog över skjutsningen.

På norra sidan av Kalmarvägen finns två gårdar. Björnabygden 1:5 har en i trakten ganska ovanlig och stor mangårdsbyggnad (ca 1840) med brutet tak. Flera ganska omfattande renoveringar präglar byggnaden idag, men delar av karaktären finns kvar t.ex. med det dominerade taket och en äldre röd panel. Ladugården är en traditionell skiftesverksladugård (eventuellt flyttad hit ca 1925). Till gården hör även en mycket mindre äldre ladugård, ett yngre pannrum samt ett hönshus som ligger betydligt avskilt. Norr om bostadshuset ligger en kulle med rund platå och två ringar med stenar. Den inre har varit grund där en s.k. holländarkvarn stått, d.v.s en väderkvarn (som plockades ner och såldes). Åkrar och ängsmarker är hävdade. Åkrarna är stenröjda under 1900-talet. Till gården hör även madskiften i byns östra del, samt en av byns tre ängslador (madhus), vilket i sig har högt kulturhistoriskt värde. Den andra gården norr om vägen, Björnabygden 1:6, har också en stor mangårdsbyggnad med brutet tak, men gulmålad. Stommen och formen ska vara ca 1870, men karaktären präglas av en 1950-talsrenovering. Ladugården har brunnit och ersatts med en enklare modern ekonomibyggnad. Till gården hör ängsmarker och flera stenbrutna åkrar, omgärdade av höga stenmurar. Nuvarande ägarens skidintresse har bland annat resulterat i ett anlagt skidspår, där målgången markeras med två nyligen uppresta stenar mitt i en äldre f.d. åker öster om gården.

Väster om gårdarna utmed gamla landsvägen finns en avstyckad tomt, Björnabygden 1:12. Det är en s.k. lägenhetsbebyggelse (1923) som kallas Björneborg, och är exempel på hur de mindre förmedlade bodde i bondesamhället. Liksom så många andra utan egen gård hade husets ägare ett särskilt hantverksyrke som snickare.

Söder om vägen ligger den gård som är bäst bevarad i byn, Björnabygden 1:3, med ett flertal olika ekonomibyggnader, traditionell ladugård, stor gulmålad mangårdsbyggnad (ca 1900) och undantagshus. Till denna gård hör även båtsmanstorpets grund, brålugnen, vattenkvarnens grund och damm samt två ängslador (madhus), se beskrivningar ovan. Odlingslandskapet är ett välhävdad, öppet, vackert landskap med stort inslag av lövträd. Den andra gården söder om vägen, Björnabygden 1:4, är en parstuga i två våningar som präglas av en 1950-talsrenovering. Ladugården är en traditionell ladugård i skiftesverk som också kompletterats med moderna hallar i plåt. Båda gårdarna har tydliga trädgårdar, staket- eller muromgärdade, med grind.

Referenser

Hartman, Kåre "Gästgiverier och skjutsstationer i Vissefjärda" i *i Dackebygd 1986* Vissefjärda hembygdsförening 1986

Lantmäteriets historiska kartor

Riksantikvarieämbetets Fornsök

Betydelsefulla karaktärsdrag, områden och objekt

- Traditionell och enhetlig utformning av bebyggelsen. Mangårdsbyggnader från perioden ca 1820–1880-talet med typisk utformning, bevarad karaktär och ursprungliga byggnadsdelar. Äldre ekonomibyggnader och stenkällare samt traditionella trädgårdar.
- Äldre, grusbelagda byvägar och deras sträckningar inom huvudområdet. (Dubbla) stenmurar, vägsten, milsten och hamlade träd i vägmiljön. Olika generationer vägar.
- Den öppna ängs-, hag- och åkermarken centralt i byn med stenmurar, röjningsrösen, trädgårdsgårdar och hamlade träd. Öppenheten och ägoindelningarna.
- Lämningar efter väderkvarn, vattenkvarn och soldattorp.
- Bevarad torp-/backstugemiljö. Sammanhållen torpmiljö, hantverksbostad, med uthus och torparladugård.
- Bevarade madhus vid Lyckebyåns mader.
- Exempel på tidigare samägd bråtugn och kvarn.
- Närheten till Lyckebyån och dess öppna mader.
- Exempel på en av få byar i kommunen som haft skjutsstation.

Befintligt skydd

- **Fornlämningar** skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). En ny lag trädde i kraft 1 januari 2014, vilken bl.a. innebär att *lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna*, samt *tillkommit innan år 1850*, är skyddade. Detta medför att till exempel alla torp-/kvarnlämningar uppförda innan 1850 numera är skyddade. Fornlämningsregistret är under bearbetning. De på kartan med blå stjärnor markerade fornlämningarna utgår från bedömningar gjorda utifrån den tidigare Kulturminneslagen, fornminnesregistret, fornsök. Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning, Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.
- Björnabygden utgör en utpekad miljö i det politiskt antagna Emmaboda kommuns **kulturminnesprogram 1984**. Utpekade byggnader i dessa bebyggelseområden ska betraktas som **särskilt värdefulla** ur kulturhistorisk synpunkt och omfattas därmed av förvanskningförbud enligt Plan- och Bygglagen. (PBL 8 kap 13 §).

- **Alla byggnader** omfattas av **varsamhetskravet i Plan- och Bygglagen**. Detta innebär att ändring av en byggnad alltid ska utföras varsamt, så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar tillvara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. (PBL 8 kap 17 §). Varsamhetskravet gäller både exteriört och interiört.
- **Särskilt värdefulla byggnader** och områden får inte förvanskas (PBL 8 kap 13 §). Även underhållet av en byggnad ska anpassas till dessa värden och till omgivningens karaktär (PBL 8 kap 14 §).
- Värdefulla småmiljöer i jordbrukslandskapet, som till exempel åkerholmar, odlingsrösen, stenmurar och alléer, omfattas av **biotopskydd** enligt miljöbalken. Det innebär att de inte får tas bort eller skadas. (MB, 7 kap)
- Del av vägen i norra delen av byn är utpekad som en värdefull **vägmiljö** inom projektet "Vägen som kulturarv", framtaget av Länsstyrelsen i Kalmar län och Trafikverket.

Rekommendationer och förslag till skydd

- **Kärnområdena** är känsliga för förändringar och bör betraktas som kulturhistoriskt **särskilt värdefullt bebyggelseområde** enligt Plan- och bygglagen (PBL 8 kap 13 §). Fastighetsägare bör informeras om detta och vad det innebär. Områdena och deras byggnader får förändras, men inte rivas eller förvanskas. Husen ska underhållas så att de särskilda värdena och byggnadernas ursprungliga karaktär bevaras. Fasad- och takmaterial, utförande och kulörer samt äldre detaljer som dörrar och fönster bör bevaras, såvida det inte handlar om rena skyddsåtgärder, ex. täckning av överloppsbyggnader med plåttak.
- Inom **kärnområdena** bör nybyggnader och tillbyggnader anpassas till områdenas kulturmiljö vad gäller placering, skala, material och färgsättning. Mer omfattande förändringar inom kärnområdet bör föregås av en **antikvarisk förundersökning**. Vid lovgivning och planläggning bör särskild antikvarisk hänsyn tas i dessa områden, vilket kan motivera att särskilda antikvariska kunskapsunderlag upprättas.
- Det är önskvärt att **planbestämmelser**, d.v.s. detaljplan eller områdesbestämmelser, upprättas för alla kärnområden. I områdesbestämmelserna bör en generell lovplikt införas för rivning, för åtgärder som avsevärt påverkar befintliga byggnaderna yttre utseende samt för åtgärder avseende ekonomibyggnader. Bebyggelsens kulturhistoriska värden bör i områdesbestämmelserna skyddas genom varsamhetsbestämmelser eller skyddsbestämmelser.

- Inom **huvudområdet** bör hänsyn tas till områdets kulturhistoriska värden. Gårdarnas byggnader med uthus och ekonomibyggnader som berättar om gånga tiders levnadsvillkor är viktiga. Ängsladorna tillhör denna äldre typ av ekonomi. Skyddsåtgärder som inte är traditionella material kan användas, t ex plåttak. Nybyggnader och tillbyggnader bör anpassas till områdenas kulturmiljö vad gäller placering, skala, material och färgsättning.
- **Huvudområdets öppna odlingslandskap** har kulturhistoriskt bevarandeintresse. Åkerbruk, betesdrift samt skötsel av landskapselement i området bör främjas, i synnerhet i områden nära den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen, fornlämningar och andra kulturhistoriskt värdefulla landskapselement som stenmurar och rösen.
- **Gamla vägar** inom huvudområdet bör värnas vad gäller sträckning, bredd och detaljer som hör vägmiljön till. Grusvägar bör ej asfalteras eller ytterligare dras om.
- En dokumentation av byns bebyggelse är önskvärd.

Den äldre vägen i nord-sydlig riktning har stenmurar på båda sidor. Här norr om Kalmarvägen (Björnabygden 1:5)

Ganska ovanlig mangårdsbyggnad med brutet tak (Björnabygden 1:5). Renoverad och ombyggd på 1940-talet. Bild till höger på gårdens äldre lilla ladugård mm.

Gårdens äldre och yngre ladugårdar, byggda i skiftesverk, med traditionell färgsättning (Björnabygden 1:5). Hamlade askar.

Ladugården från norr samt äldre ännu brukade åkrar (Björnabygden 1:5).

Gårdens ängslada är en av tre i byn. Den ligger i byns utkant längst åt öster, vid mossodlingar. Madhusen har alla högt kulturhistoriskt värde. (Björnabygden 1:5)

Den andra gården norr om Kalmarvägen har en äldre mangårdsbyggnad (1869) som renoverats på 1950-talet, då alla yttre ytor, material och detaljer bytts mot nya (Björnabygden 1:6).

Gårdens ladugård har brunnit och ersatts med en modernare ekonomibyggnad (Björnabygden 1:6).

Landskapet präglas av de ålderdomliga vägmiljöerna, stenmurar, lövskogsbevuxna ängsmarker och öppna åkrar (Björnabygden 1:6)

Gårdens nuvarande ägare har anordnat en skidstadion på en av de gamla åkrarna. De resta stenarna mitt på åkern tillkom också av denna anledning.

Denna gård söder om Kalmarvägen är byns enda parstuga (1852), renoverad och ombyggd på 1950-talet. Staket, grindhål och trädgård är också en viktig del av gårdens karaktär (Björnabygden 1:4).

En traditionell ladugård i skiftesverk och modernare hallar i plåt (Björnabygden 1:4).

Mangårdsbyggnad (ca 1900) med muromgärdad trädgård och grind (Björnabygden 1:3).

Gården har flera olika äldre traditionella ekonomibyggnader (Björnabygden 1:3).

Gårdens undantagsstuga samt en äldre mindre ladugård, med utedass (Björnabygden 1:3).

Gården från söder (Björnabygden 1:3).

Tillvaratagna handslagna lertegelpannor har kanske legat på något av gårdens hus. De är stämplade BTP, vilket betyder Bruatorps tegelbruk utanför Söderåkra. En stengrund på markerna kan vara spåren efter en stenkällare eller en jordkula (Björnabygden 1:3).

Denna bevarade bråttugn (kan ha andra namn som kölna eller linugn) består av två uppmurade väggar, som murats mot två större naturliga stenblock. Dessa stenblock fungerar som de resterande två väggarna i en fyrkant. Över de fyra väggarna lades träslanor, varpå det s.k. rötade linet lades för att torka. Troligen eldades mitt på marken inne i konstruktionen, för att varm rök skulle torka linet. Detta är bara ett av alla de moment i metoden man använde förr i tiden för att tillverka eget linnetyg på gårdarna. Bråttugnen har därför en tydlig koppling till en av kvinnornas arbetsuppgifter i bondesamhället (Björnabygden 1:3).

Det finns inga tydliga spår efter skjutsstationsverksamheten, men olika spår av äldre vägmiljöer.

Gårdens odlingslandskap vittnar om gångna tiders jordbruksmetoder och villkor, och upplevs idag ha mycket höga upplevelsevärden och kulturhistoriska värden (Björnabygden 1:3).

Den fyrkantiga grunden efter båtsmanstorpets syns tydligt, med spiseröset i mitten (Björnabygden 1:3).

En ängslada ute vid mossodlingarna och en vid Kvarnakärret, öster om byn (Båda Björnabygden 1:3).

En liten stenbro över bäcken.

Det lilla kvarnfallet och kvarngrunden finns kvar (Björnabygden 1:3).

vattenspegel

Dammvall
(dammbyggnad)

Kvarndammen, dammvallen, finns kvar, liksom vattenspegeln (Björnabygde 1:3).

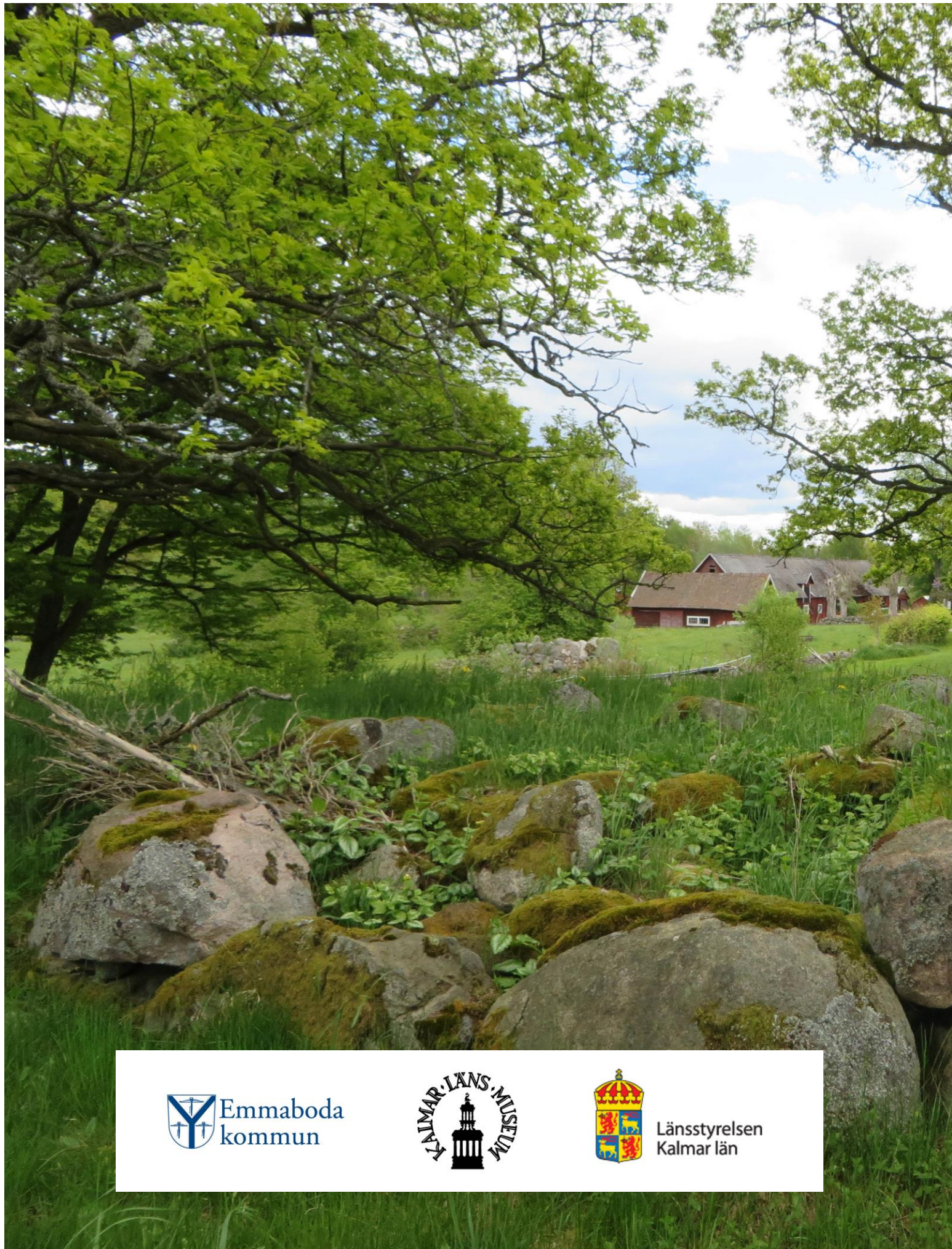
Björneborg är ett exempel på en s.k. lägenhetsbebyggelse på avstyckad tomt i byn. Bostadshus (1923) delvis bevarat. Förste ägaren var snickare, och hans verkstad finns kvar på tomten.

I utkanten av byn mot sydväst finns ett äldre torpställe med uthus i sten och bevarad ladugård. En sadelmakare bodde här, vilket har en viss koppling till det strategiska läget vid vägen och till skjutstationen som fanns i Björnabygdens by.

Hus och ladugård som hör till torpmiljön.

Länsstyrelsen
Kalmar län